

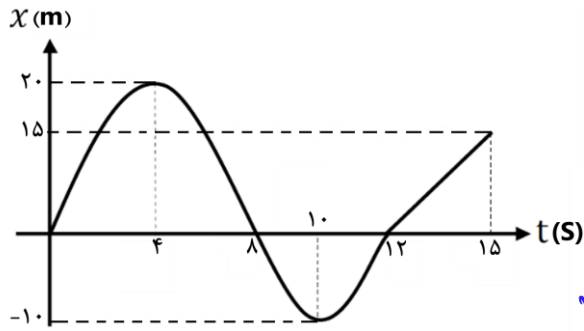

دیرستان پسرانه غیر دولتی ابتکار علم - دوره دوم

نام و نام خانوادگی: ..... پاسخ درج ..... کلاس: ..... موضوع امتحان: فیزیک دوازدهم ریاضی نام دبیر: دکتر شادآباد

ردیف	سؤالات	نمره												
۱	درستی یا نادرستی هر یک از جمله‌های زیر را مشخص کنید: الف) در حرکت سقوط آزاد اثر مقاومت هوا در نظر گرفته می‌شود. نادرست ب) خاصیت لختی با قانون دوم نیوتون قابل توجیه است. نادرست پ) نیروی اصطکاک جنبشی به نیروی عمودی سطح بستگی داشته ولی به مساحت سطح تماس بستگی چندانی ندارد. درست ت) مربع دوره گردش ماهواره‌ها به دور زمین متناسب با فاصله ماهواره از مرکز زمین است. نادرست ث) انرژی مکانیکی هر نوسانگر هماهنگ ساده‌ای متناسب با مربع دامنه و مربع بسامد است. درست ج) دو جسم که یکی سنگین‌تر از دیگری است از ارتفاعی سقوط می‌کنند. اگر نیروی مقاومت هوای وارد شده بر دو جسم را ثابت و یکسان فرض کنیم شتاب سقوط دو جسم برابر است. نادرست	۱/۵												
۲	به سوالات زیر پاسخ کوتاه دهید: الف) چرا در حرکت دایره‌ای یکنواخت، ذره در بازه‌های زمانی برابر، مسافت‌های یکسانی را طی می‌کند؟ چون تندی متحرک ثابت است. ب) نقش کمربند ایمنی و کیسه هوا در کم شدن آسیب‌ها در تصادف‌ها را بیان کنید. در ترمز ناگهانی خودرو، سرنشینان به طرف جلو پرتاب می‌شوند (خاصیت لختی) کمربند ایمنی از این نظر از سرنشینان حفاظت می‌کند. با وجود کیسه هوا تغییر سرعت و در نتیجه تغییر تکانه در مدت زمان بیشتری انجام می‌شود، در نتیجه بنابر رابطه $F_{av} = \frac{\Delta P}{\Delta t}$ بزرگی نیروی متوسط را کاهش می‌دهد و از وارد آمدن آسیب جدی جلوگیری می‌کند. پ) نیروی گرانشی بین دو ذره به چه عواملی بستگی دارد؟ با حاصل ضرب جرم دو ذره نسبت مستقیم و با مربع فاصله آنها از یکدیگر نسبت وارون دارد.	۰/۲۵ ۰/۵ ۰/۵												
۳	ستون سمت راست جدول تعریف یکی از موارد ستون سمت چپ است. آن را مشخص کنید. (۳ مورد اضافه است) <table><tr><td>بردار که مبدأ محور را به مکان جسم در هر لحظه وصل می‌کند. (.....)</td><td>(۱) بردار جابه‌جایی</td></tr><tr><td>اگر نوسانگری با اعمال یک نیروی خارجی به نوسان درآید، به چنین نوسانی می‌گویند. (.....)</td><td>(۲) تشدید</td></tr><tr><td>در این موج راستای نوسان ذره‌ها موازی با راستای حرکت موج است. (.....)</td><td>(۳) موج عرضی</td></tr><tr><td></td><td>(۴) بردار مکان</td></tr><tr><td></td><td>(۵) واداشته</td></tr><tr><td></td><td>(۶) موج طولی</td></tr></table>	بردار که مبدأ محور را به مکان جسم در هر لحظه وصل می‌کند. (.....)	(۱) بردار جابه‌جایی	اگر نوسانگری با اعمال یک نیروی خارجی به نوسان درآید، به چنین نوسانی می‌گویند. (.....)	(۲) تشدید	در این موج راستای نوسان ذره‌ها موازی با راستای حرکت موج است. (.....)	(۳) موج عرضی		(۴) بردار مکان		(۵) واداشته		(۶) موج طولی	۰/۷۵
بردار که مبدأ محور را به مکان جسم در هر لحظه وصل می‌کند. (.....)	(۱) بردار جابه‌جایی													
اگر نوسانگری با اعمال یک نیروی خارجی به نوسان درآید، به چنین نوسانی می‌گویند. (.....)	(۲) تشدید													
در این موج راستای نوسان ذره‌ها موازی با راستای حرکت موج است. (.....)	(۳) موج عرضی													
	(۴) بردار مکان													
	(۵) واداشته													
	(۶) موج طولی													

نمودار مکان - زمان متحرکی مطابق شکل زیر است (در بازه زمانی ۱۲ تا ۱۵ ثانیه نمودار خط راست می باشد):

الف) نوع حرکت متحرک (تند یا کندشونده) در ۸ ثانیه اول حرکت چگونه است؟ ابتدا کندشونده سپس تندشونده

ب) سرعت لحظه‌ای و متوسط متحرک در ۳ ثانیه آخر حرکت چند متر بر ثانیه است؟

$$v = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{15}{3} = 5 \text{ m/s}$$

پ) متحرک در چه لحظه‌هایی تغییر جهت حرکت می‌دهد؟

$$t, 10 \text{ s}$$

ت) بردار مکان متحرک در چه لحظه‌هایی تغییر جهت می‌دهد؟

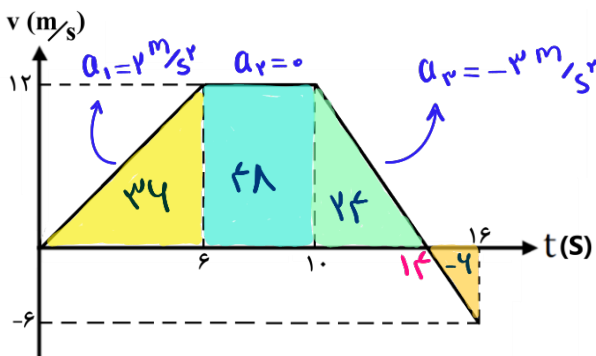
$$8, 12 \text{ s}$$

ث) سرعت متوسط و تندی متوسط متحرک در مدت ۱۵ ثانیه چند متر بر ثانیه است؟

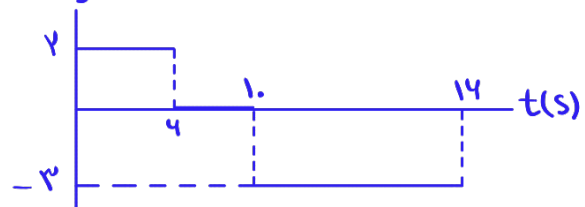
$$\vec{v}_{av} = \frac{\Delta \vec{x}}{\Delta t} = \frac{15 \vec{i}}{15} = (1 \text{ m/s}) \vec{i}$$

$$s_{av} = \frac{L}{\Delta t} = \frac{15}{15} = 1 \text{ m/s}$$

نمودار سرعت - زمان متحرکی مطابق شکل مقابل است:

الف) نمودار شتاب - زمان متحرک را رسم کنید. $a(\frac{m}{s^2})$

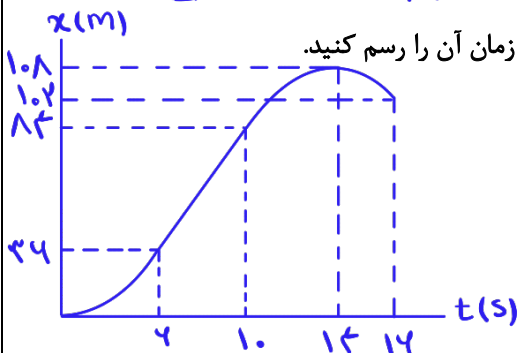

ب) متحرک در چه لحظه‌ای تغییر جهت حرکت می‌دهد؟

$$t = 14 \text{ s}$$

پ) سرعت متوسط متحرک را در مدت زمان ۱۶ ثانیه محاسبه کنید.

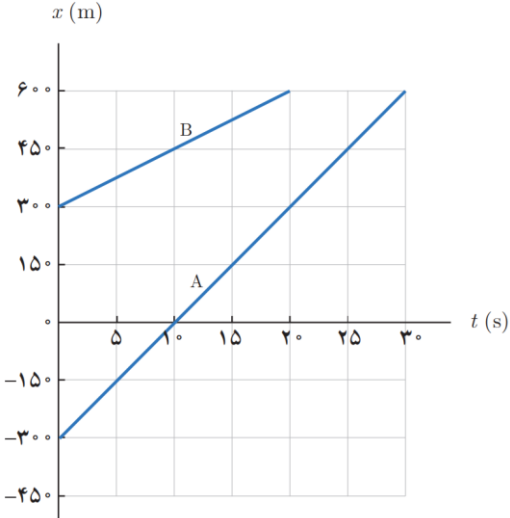
$$v_{av} = \frac{\Delta x}{\Delta t} = \frac{24 + 48 + 24 - 4}{16} = \frac{92}{16} = 5.75 \text{ m/s}$$

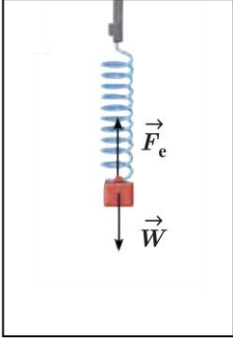
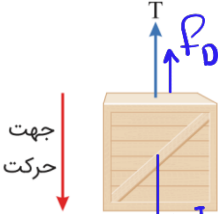
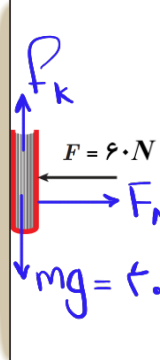

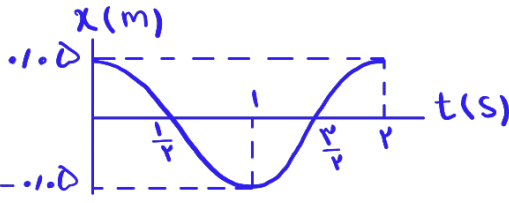
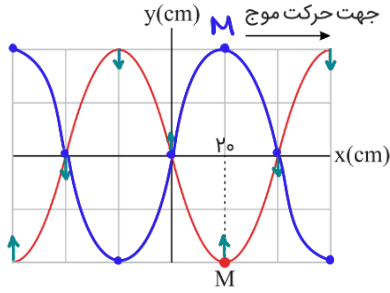
ت) اگر متحرک از مکان $x_0 = 0$ شروع به حرکت کند، نمودار مکان - زمان آن را رسم کنید.

ث) نوع حرکت متحرک (تند یا کندشونده) را در ۲ ثانیه سوم حرکت مشخص کنید.

$$4 \text{ تا } 6 \text{ s} \quad \text{تندشونده}$$

۱	در شکل مقابل وسایل آزمایشی را مشاهده می کنید که ضریب اصطکاک ایستایی جسم را می توان حساب کرد. نحوه انجام آزمایش را شرح دهید. توسط نیروسنج به جسم نیرو وارد می کنیم. وقتی جسم در آستانه حرکت قرار گرفت عدد نیروسنج را می خوانیم که همان F_{smax} است. سپس می دانیم $F_N = mg$ پس با رابطه زیر μ_s را حساب می کنیم: $F_{smax} = \mu_s F_N \leadsto F_{\text{نیروسنج}} = \mu_s mg \leadsto \mu_s = \frac{F_{\text{نیروسنج}}}{mg}$	۶
۱/۵	شکل زیر نمودار مکان – زمان دو خودرو را نشان می دهد که روی خط راست حرکت می کنند. اگر خودروها با همین سرعت حرکت کنند، در چه زمان و مکانی به هم می رسند؟ $x = vt + x_0$ $x_A = x_B$ $v \cdot t - 30 = 15t + 30$ $15t = 60 \leadsto t = 4 \text{ s}$ $x_A = x_B = 90 \text{ m}$	۷
۱/۵	اتومبیل با سرعت $72 \frac{\text{km}}{\text{h}}$ در حرکت است. راننده ناگهان مانعی را در فاصله ۶۰ متری خود می بیند و با شتاب $5 \frac{\text{m}}{\text{s}^2}$ ترمز می کند. اگر زمان تأخیر در واکنش راننده 0.6 s باشد، اتومبیل در چند متری مانع توقف می کند؟ $\Delta x_1 = v \Delta t = 20 \times 0.6 = 12 \text{ m}$ $v^2 - v_0^2 = 2a \Delta x_2 \leadsto 0 - 400 = -2 \times 5 \Delta x_2 \leadsto \Delta x_2 = 40 \text{ m}$ $\Delta x_{\text{کل}} = 12 + 40 = 52 \text{ m} \leadsto 60 - 52 = 8 \text{ m}$	۸
۱/۵	چتربازی که جرم آن با چترش برابر ۸۰ کیلوگرم است مدتی پس از یک پرش آزاد چترش را باز می کند. اگر نیروی مقاومت هوا برابر ۱۵۲۰ نیوتون شود، جهت و اندازه شتاب چتر باز چند m/s^2 شده و نوع حرکت آن بعد از باز شدن چتر را مشخص کنید. ($g = 10 \text{ m/s}^2$) $F_{\text{net}} = ma \leadsto F_D - mg = ma$ $1520 - 800 = 80a$ $a = 9 \text{ m/s}^2 \leadsto \vec{a} = (9 \text{ m/s}^2) \vec{j}$ حرکت کندشونده	۹

۱	۱۰ مطابق شکل زیر از سقف آسانسور ساکنی فنری با ثابت 200 N/m را آویزان کرده و جسمی به جرم 5 kg را از آن آویزان می‌کنیم. پس از رسیدن به تعادل طول فنر به 40 سانتی‌متر می‌رسد. اگر آسانسور با شتاب 3 m/s^2 رو به پایین شروع به حرکت کند، طول فنر چند سانتی‌متر می‌شود؟ سبک $F_e = mg \leadsto kx = mg \leadsto x = 20 \text{ cm}$ $F'_e = m(g-a) \leadsto kx' = m(g-a) \leadsto x' = 17,5 \text{ cm}$ $L' = 40 - 17,5 = 22,5 \text{ cm}$	۱۰
۱	۱۱ جعبه‌ای به جرم 40 kg مطابق شکل زیر، با شتاب ثابت رو به بالا $1,5 \text{ m/s}^2$ حرکت می‌کند. اگر نیروی مقاومت هوا در برابر حرکت جسم 100 N باشد، نیروی کشش طناب را حساب کنید. ($g = 10 \text{ m/s}^2$) $F_{\text{net}} = ma \leadsto T + F_p - W = ma$ $T + 100 - 400 = 40 \times 1,5$ $T = 340 \text{ N}$	۱۱
۰/۵ ۰/۵ ۰/۵	۱۲ کتابی به جرم 4 kg را مانند شکل با نیروی عمودی F به دیوار قائمی فشرده و ثابت نگه داشته‌ایم. اگر ضریب اصطکاک ایستایی و ضریب اصطکاک جنبشی بین دیوار و جسم به ترتیب $0,5$ و $0,4$ باشد: ($g = 10 \text{ m/s}^2$) الف) آیا کتاب حرکت می‌کند؟ $F_{s\text{max}} = \mu_s F_N = 0,5 \times 40 = 20 \text{ N}$ حرکت کند $40 > 20$ ب) در صورت حرکت کتاب شتاب سقوط آن را حساب کنید. $F_{\text{net}} = ma \leadsto mg - F_k = ma \leadsto 40 - 16 = 4a$ $a = 5 \text{ m/s}^2$ پ) چه نیرویی و در چه جهتی از طرف کتاب به دیوار وارد می‌شود؟ (جهت را بر حسب بردارهای یک‌ه‌م مشخص کنید) $\vec{R} = F_N \vec{i} + F_k \vec{j} = 40 \vec{i} + 16 \vec{j}$ $\vec{R}' = -40 \vec{i} - 16 \vec{j} \leadsto R' = \sqrt{40^2 + 16^2} = 12\sqrt{25 + 4} = 12\sqrt{29} \text{ N}$	۱۲
۱/۲۵	۱۳ ماهواره‌ای به جرم 200 kg در مداری دایره‌ای به ارتفاع 1400 کیلومتر از سطح زمین، به دور آن می‌چرخد. نیروی مرکزگرای وارد بر آن را حساب کنید. ($R_e = 6400 \text{ km}$, $g = 10 \text{ m/s}^2$) $\frac{g_h}{g_0} = \left(\frac{R_e}{R_e + h} \right)^2 = \left(\frac{6400}{6400 + 1400} \right)^2 = 0,44 \leadsto g_h = 4,4 \text{ m/s}^2$ $F_c = mg_h = 200 \times 4,4 = 880 \text{ N}$	۱۳

۰/۵ ۰/۵ ۰/۵	از آونگی به طول ۱ متر وزنه‌ای به جرم 8 kg آویزان کرده و با زاویه انحراف کوچک وادار به نوسان می‌کنیم. اگر دامنه نوسان 5 cm باشد: ($g = \pi^2\text{ m/s}^2$) الف) معادله حرکت نوسانگر را بنویسید. $\omega = \sqrt{\frac{g}{L}} = \pi\text{ rad/s}$ $x = A \cos \omega t = 0.05 \cos \pi t$ ب) در یک دوره تناوب نمودار مکان - زمان آن را رسم کنید. $\omega = \frac{2\pi}{T} \rightsquigarrow T = 2\text{ s}$ پ) بیشینه انرژی جنبشی آونگ چند ژول است؟ ($\pi^2 = 10$) $K_{\max} = E = \frac{1}{2} m \omega^2 A^2 = \frac{1}{2} \times 8 \times$	۱۴
۱/۵	(سوال تشویقی) شکل زیر، نقش یک موج عرضی را در یک ریسمان کشیده شده نشان می‌دهد که با تندی 4 m/s در جهت محور x حرکت می‌کند. نقش موج را در لحظه $t = 0.1\text{ s}$ رسم کنید و مکان ذره M را در این لحظه روی آن مشخص کنید. $\frac{\lambda}{t} = 20 \rightsquigarrow \lambda = 10\text{ cm}$ $\lambda = T v \rightsquigarrow 0.1 = T \times 4$ $T = 0.25\text{ s}$ $t = 0.1\text{ s} = \frac{T}{2}$	۱۵